

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-38>

УДК 336.225(477)

JEL classification: H25; H26; H83

ГОЛОВАЙ Надія

Вінницький навчально-науковий інститут економіки

Західноукраїнського національного університету

<https://orcid.org/0000-0001-9597-0963>

e-mail: nadyagolovay@gmail.com

КОМПЛАЄНС-ОРІЄНТОВАНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ: ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ, РИЗИКИ ТА БЮДЖЕТНЕ ВІДШКОДУВАННЯ

У статті досліджено особливості комплаєнс-орієнтованого адміністрування податку на додану вартість в Україні в умовах цифровізації податкових процедур та євроінтеграційних перетворень. Обґрунтовано, що впровадження комплаєнс-підходу сприяє підвищенню фіскальної ефективності податку на додану вартість (ПДВ), зниженню податкових ризиків, удосконаленню механізмів моніторингу податкових операцій і прозорості бюджетного відшкодування. Встановлено, що поєднання ризикоорієнтованого аналізу, автоматизованого контролю, електронного адміністрування та сервісної взаємодії з платниками формує передумови для зміцнення податкової довіри, зменшення адміністративного навантаження на добросовісний бізнес і модернізації податкової системи. Визначено перспективи адаптації української практики адміністрування ПДВ до сучасних європейських стандартів.

Ключові слова: податок на додану вартість; ПДВ; податковий комплаєнс; комплаєнс-орієнтоване адміністрування; фіскальна ефективність; податкові ризики; бюджетне відшкодування; податкове адміністрування; цифровізація; євроінтеграція.

HOLOVAI Nadiia

Vinnitsia Education and Research Institute of Economics

West Ukrainian National University

COMPLIANCE-ORIENTED ADMINISTRATION OF VALUE-ADDED TAX IN UKRAINE: FISCAL EFFICIENCY, RISKS AND BUDGETARY COMPENSATION

The article examines the peculiarities of compliance-oriented value added tax administration in Ukraine under the conditions of digital transformation of tax procedures and European integration changes. The study substantiates that VAT remains one of the key budget-forming taxes, while its administration is characterized by a high sensitivity to abuse in the field of tax credit formation, registration of tax invoices, fictitious document circulation and budget refund claims. In this context, the compliance approach is interpreted not only as a control tool, but also as a conceptual basis for a modern service-analytical model of tax administration focused on risk prevention, taxpayer segmentation, digital monitoring and the strengthening of tax trust. The paper proves that the practical implementation of compliance-oriented VAT administration in Ukraine is based on the combination of the electronic VAT administration system, risk-based monitoring of tax invoices, the tax risk management system, the Register of VAT refund applications and the institution of the compliance manager. It is established that such a model contributes to higher fiscal efficiency of VAT, more transparent refund procedures, lower administrative pressure on bona fide taxpayers and a more predictable tax environment. Particular attention is paid to European VAT administration benchmarks and to the need for institutional and technological approximation of the Ukrainian system to EU standards. The prospects for further development are associated with improving risk assessment mechanisms, expanding digital interaction, enhancing electronic audit and adapting national VAT administration practices to current European approaches. The practical value of the study lies in substantiating directions for improving VAT administration in Ukraine.

Keywords: value added tax; VAT; tax compliance; compliance-oriented administration; fiscal efficiency; tax risks; budget refunds; tax administration; digitalization; European integration.

Стаття надійшла до редакції / Received 09.04.2026

Прийнята до друку / Accepted 18.05.2026

Опубліковано / Published 28.05.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ГОЛОВАЙ Надія

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах цифровізації податкового адміністрування, євроінтеграційних перетворень та зростання вимог до фіскальної стійкості держави особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності адміністрування податку на додану вартість. ПДВ є одним із ключових бюджетоформуючих податків, однак його адміністрування залишається складним через високий рівень ризиків, пов'язаних із маніпуляціями податковим кредитом, фіктивним документообігом і бюджетним відшкодуванням. За таких умов зростає потреба у впровадженні комплаєнс-орієнтованого підходу, який поєднує превентивність, ризикоорієнтований аналіз, цифрові інструменти контролю та сервісну взаємодію з платниками. Це зумовлює наукову й практичну необхідність дослідження механізмів удосконалення адміністрування ПДВ з метою підвищення його фіскальної ефективності, прозорості процедур і рівня добровільного виконання податкових зобов'язань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика адміністрування податку на додану вартість, його фіскальної ефективності, гармонізації з європейськими підходами та вдосконалення податкового контролю посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях. Питання адаптації механізму ПДВ до стандартів Європейського Союзу, зокрема в аспекті гармонізації правових і організаційних засад його функціонування, висвітлено у працях В. А. Валігури, Я. О. Ізмайлової та І. Г. Єгорової, де обґрунтовано необхідність наближення національної моделі адміністрування ПДВ до європейської практики [2; 5]. Фіскальну роль ПДВ у формуванні доходів державного бюджету та його значення для забезпечення бюджетної стійкості досліджували Л. М. Духновська, І. С. Величко. Зокрема, науковці у своїй роботі акцентують увагу на бюджетоформуєчому потенціалі цього податку та його чутливості до змін економічного середовища [4]. Окремі аспекти ефективності адміністрування ПДВ, процедурних проблем і напрямів їх удосконалення розкрито у працях О. М. Філонич, Л. В. Юрчишеної та Ю. Ю. Людковської. Автори зосередили увагу на сучасному стані системи адміністрування ПДВ, наявних викликах і необхідності підвищення прозорості цих процедур [11; 12].

Водночас у сучасних умовах цифровізації податкового адміністрування та розвитку ризикоорієнтованого підходу науковий інтерес дедалі більше зосереджується на превентивних механізмах забезпечення податкової дисципліни. У цьому контексті Н. М. Головай обґрунтовує особливості трансформації податкової політики в умовах воєнного часу, акцентуючи на необхідності адаптації фіскальних рішень до нових економічних ризиків [3]. Поряд із цим, інституційне оформлення комплаєнс-підходу в Україні відображено в Національній стратегії доходів до 2030 року, постанові Кабінету Міністрів України щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) та наказі ДПС України про організацію діяльності комплаєнс-менеджера [8; 9; 10]. Саме ці документи закладають стратегічні, організаційні та процедурні засади переходу до сервісно-аналітичної моделі податкового адміністрування, орієнтованої на добровільне виконання податкових обов'язків, цифровий супровід і превентивне управління ризиками.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на наявність вагомих наукових напрацювань щодо фіскальної ролі ПДВ, особливостей його адміністрування, гармонізації з європейськими підходами та вдосконалення податкового контролю, у сучасній науковій літературі недостатньо комплексно розкрито питання комплаєнс-орієнтованого адміністрування цього податку. Зокрема, потребує поглибленого дослідження взаємозв'язок між упровадженням комплаєнс-підходу та підвищенням фіскальної ефективності ПДВ, зменшенням податкових ризиків, удосконаленням механізмів моніторингу податкових операцій і забезпеченням прозорості бюджетного відшкодування.

Окремої уваги потребує також оцінювання впливу цифрових інструментів адміністрування, ризикоорієнтованого аналізу та сервісної взаємодії з платниками податків на результативність податкового контролю і рівень добровільного виконання податкових обов'язків. Недостатньо висвітленими залишаються й практичні аспекти адаптації комплаєнс-моделі до специфіки адміністрування ПДВ в Україні в умовах інституційних змін, воєнно-економічних викликів та євроінтеграційної трансформації. Саме це зумовлює необхідність подальшого наукового дослідження зазначеної проблематики та визначає спрямованість даної статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні особливостей комплаєнс-орієнтованого адміністрування ПДВ в Україні, оцінюванні його впливу на фіскальну ефективність, податкові ризики та бюджетне відшкодування, а також у визначенні напрямів удосконалення цього процесу в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах трансформації податкового адміністрування податковий комплаєнс набуває особливого значення як інструмент забезпечення належного рівня виконання податкових обов'язків, зниження податкових ризиків і підвищення якості взаємодії між державою та платниками податків. Особливої ваги він набуває у сфері ПДВ, оскільки саме цей податок поєднує високу фіскальну значущість із підвищеною чутливістю до зловживань, схем мінімізації податкових зобов'язань, неправомірного формування податкового кредиту та ризиків, пов'язаних із бюджетним відшкодуванням. За таких умов комплаєнс доцільно розглядати не лише як інструмент контролю, а як концептуальну основу сервісно-аналітичної моделі податкового адміністрування, орієнтованої на попередження порушень, управління ризиками та формування належного рівня податкової довіри [2; 5; 11; 12].

Відповідно до пп. 14.1.221-1 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, комплаєнс трактується як система заходів і процедур, що реалізуються контролюючими органами з метою підвищення рівня добровільного виконання платниками податків податкових та інших обов'язків, установлених податковим та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на такі органи, а також для зниження

ймовірності виникнення податкового ризику (комплаєнс-ризик) [6]. Нормативне закріплення такого підходу відображає сутнісну трансформацію сучасного податкового адміністрування, у межах якої акцент поступово зміщується з переважно фіскально-карального реагування на превентивне формування умов для добровільного виконання платниками податкових та інших обов'язків. У цьому контексті ключового значення набувають правова визначеність, прозорість процедур, аналітичне оцінювання ризиків, цифровий супровід податкових процесів і належна комунікація між контролюючими органами та платниками податків. Отже, комплаєнс слід розглядати як концептуальну основу сучасної сервісно-аналітичної моделі податкового адміністрування, що поєднує превентивний, консультаційний, інформаційний і ризикоорієнтований складники [6; 10].

Такий підхід безпосередньо узгоджується з положеннями Національної стратегії доходів до 2030 року, у якій модернізація податкової системи пов'язується з підвищенням рівня добровільного дотримання законодавства, цифровізацією процедур, удосконаленням управління податковими ризиками, розвитком електронних сервісів і зміцненням довіри до фіскальних інституцій [10]. У практичному вимірі це означає, що ефективність адміністрування дедалі більшою мірою визначається не кількістю контрольних втручань, а здатністю податкових органів своєчасно ідентифікувати ризикові сегменти, диференціювати платників за рівнем податкової поведінки, запобігати порушенням ще до їх фактичної реалізації та забезпечувати адресний супровід сумлінних платників. Саме з цією логікою пов'язані нормативне запровадження системи управління податковими ризиками та розвиток інституту комплаєнс-менеджера для платників із високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства, що свідчить про посилення партнерської й консультаційної складової в діяльності ДПС [8; 9; 10].

У сфері ПДВ значення комплаєнс-підходу є особливо вагомим, оскільки цей податок одночасно виконує бюджетоутворюючу функцію та залишається одним із найбільш уразливих до зловживань сегментів податкової системи. Насамперед це стосується формування податкового кредиту, реєстрації податкових накладних, використання фіктивного документообігу та заявлення завищених сум бюджетного відшкодування. У зв'язку з цим комплаєнс-орієнтоване адміністрування ПДВ доцільно трактувати як систему превентивного управління ризиками, за якої фіскальна результативність досягається не стільки шляхом нарахування кількості контрольних втручань, скільки завдяки ранньому виявленню ризикових операцій, автоматизованому аналізу податкових даних, цифровому супроводу ПДВ-процесів і диференційованому підходу до платників залежно від рівня їхньої податкової поведінки.

Практична реалізація такого підходу в Україні ґрунтується на поєднанні системи електронного адміністрування ПДВ, механізму моніторингу та зупинення реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування за критеріями ризиковості, системи управління податковими ризиками, Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування та запровадженні інституту комплаєнс-менеджерів. Сукупне функціонування цих інструментів формує підґрунтя для більш адресного податкового впливу, за якого контроль концентрується на ризикових операціях, тоді як для добросовісних платників створюються більш передбачувані й прозорі умови виконання податкових обов'язків. За таких умов комплаєнс-орієнтоване адміністрування ПДВ забезпечує не лише протидію схемному податковому кредиту та мінімізацію неправомірного бюджетного відшкодування, а й підвищує передбачуваність податкових процедур, знижує адміністративне навантаження на сумлінних платників, посилює податкову довіру та створює передумови для зміцнення чистої фіскальної віддачі ПДВ у середньо- та довгостроковій перспективі [6; 8; 9; 10; 12]. Для більш системного розуміння особливостей комплаєнс-орієнтованого адміністрування ПДВ в Україні доцільно узагальнити його ключові аналітичні прояви, ризики, фіскальні наслідки та інструменти реалізації (табл. 1.).

Як видно з табл. 1, у сфері ПДВ, комплаєнс-орієнтоване адміністрування виконує подвійну функцію. З одного боку, воно забезпечує захист фіскальних інтересів держави через своєчасне виявлення, оцінювання та нейтралізацію ризикових операцій, а з іншого – сприяє формуванню більш передбачуваного, прозорого та сервісно орієнтованого податкового середовища для сумлінних платників. Саме поєднання цифрового контролю, ризикоорієнтованого моніторингу, процедурної прозорості бюджетного відшкодування та партнерської взаємодії з платником визначає сучасну логіку підвищення ефективності адміністрування ПДВ в Україні.

Європейські орієнтири адміністрування ПДВ ґрунтуються на принципах прозорості, правової визначеності, нейтральності оподаткування, цифрового супроводу операцій і належної інформаційної взаємодії між податковими органами. Базові правові засади функціонування спільної системи ПДВ у Європейському Союзі закріплені в Директиві 2006/112/ЄС, яка визначає інституційні рамки цього податку та забезпечує єдність підходів до його справляння в межах внутрішнього ринку [1]. Водночас сучасна європейська практика виходить за межі формальної гармонізації ставок і процедур, оскільки дедалі більшого значення набувають електронне адміністрування, оперативна перевірка статусу платника, аналітичне виявлення ризикових операцій, міждержавний обмін даними та цифрові інструменти запобігання податковому шахрайству [1; 2]. Саме тому для України євроінтеграція у сфері ПДВ означає не лише адаптацію правових норм, а й інституційне та технологічне наближення до стандартів функціонування європейського фіскального простору.

Таблиця 1

Напрямки реалізації комплаєнс-орієнтованого адміністрування ПДВ в Україні

Напрямок аналізу	Прояв у системі адміністрування ПДВ	Ключовий податковий ризик	Вплив на фіскальну ефективність	Інструменти комплаєнс-підходу
Формування податкового кредиту	Податковий кредит безпосередньо залежить від реальності проведених господарських операцій і належної реєстрації податкових накладних	Штучне завищення податкового кредиту, фіктивні операції, розриви ланцюгів постачання	Зменшення чистих надходжень ПДВ та викривлення податкової бази	СЕА ПДВ, ЄРПН, автоматизований облік ПДВ-операцій, аналітичне зіставлення даних
Моніторинг податкових накладних	Реєстрація ПН/РК може бути зупинена, якщо операція відповідає встановленим критеріям ризиковості	Легалізація «схемного» ПДВ через ризикові або безтоварні операції	Дає змогу локалізувати ризикові транзакції до виникнення бюджетних втрат	Автоматизовані квитанції, подання пояснень і документів, таблиця даних платника
Управління комплаєнс-ризиками	Податкові ризики оцінюються як окремий об'єкт управління в ДПС на основі інформаційних систем та зовнішніх джерел	Запізніле виявлення ризикової поведінки та неадресний податковий контроль	Перенесення акценту на превенцію підвищує результативність адміністрування без зростання контрольного тиску	Автоматизована система управління податковими ризиками, ідентифікація, аналіз та оцінювання ризиків
Сегментація платників і сервісна взаємодія	Платники з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства отримують окремий формат супроводу	Уніфікований контрольний підхід до всіх платників підвищує адміністративні витрати й послаблює мотивацію до добровільної сплати	Партнерська модель дає змогу зменшити навантаження на добросовісний бізнес і зосередити контроль на ризикових сегментах	Інститут комплаєнс-менеджерів, консультативний супровід, персоналізована комунікація з платником

Для України така трансформація має подвійне значення. З одного боку, вона сприяє підвищенню якості податкового адміністрування, зниженню комплаєнс-ризиків, зміцненню податкової довіри та забезпеченню стабільності бюджетних надходжень. З іншого боку, вона формує передумови для сумісності національної системи адміністрування ПДВ з європейськими підходами, що є важливим у контексті подальшої інтеграції України до економічного та правового простору ЄС. У цьому аспекті пріоритетного значення набувають розвиток СЕА ПДВ, удосконалення ризикоорієнтованого моніторингу, впровадження електронного аудиту, розширення цифрової взаємодії між державою і платником та підготовка інформаційної інфраструктури до глибокої інтеграції з європейськими рішеннями у сфері адміністрування ПДВ [1; 5]. Отже, податковий комплаєнс у системі адміністрування ПДВ доцільно розглядати як один із ключових механізмів поєднання фіскальної ефективності, прозорості податкових процедур і євроінтеграційної модернізації податкової системи України.

Українська практика вже демонструє поступову інституціоналізацію такого підходу. Йдеться про поєднання автоматизованого адміністрування ПДВ, ризикоорієнтованого моніторингу операцій, розвитку електронних сервісів ДПС та формування механізмів взаємодії з платниками, які мають високий рівень добровільного дотримання податкового законодавства. Важливим кроком у цьому напрямі стало нормативне запровадження системи управління податковими ризиками, що передбачає оцінювання впливу на комплаєнс і використання індикаторів добровільного дотримання податкових обов'язків. Подальший розвиток інституту комплаєнс-менеджера також свідчить про посилення консультативної та партнерської складової в роботі податкових органів [8; 9; 10].

Отже, сучасний стан адміністрування ПДВ в Україні засвідчує, що його фіскальна результативність істотно залежить від якості управління податковими ризиками, прозорості процедур бюджетного відшкодування та спроможності держави чітко розмежовувати сумлінну і ризикову податкову поведінку. Наявні дослідження підтверджують, що ПДВ і надалі зберігає провідне місце у структурі податкових надходжень, а його чиста фіскальна віддача значною мірою визначається співвідношенням між внутрішнім ПДВ, імпортною складовою та обсягами бюджетного відшкодування [4; 5; 7; 12]. За таких умов саме комплаєнс-підхід створює можливість поєднати завдання фіскальної ефективності з підвищенням передбачуваності податкових процедур, зниженням адміністративного навантаження на добросовісний бізнес і посиленням податкової довіри. У цьому вбачається його ключове значення як одного з базових напрямів модернізації адміністрування ПДВ в Україні.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати, що комплаєнс-орієнтоване адміністрування ПДВ є важливим напрямом модернізації податкової системи України, оскільки поєднує завдання підвищення фіскальної ефективності з удосконаленням процедур податкового контролю, зниженням податкових ризиків і посиленням прозорості бюджетного відшкодування. Встановлено, що впровадження ризикоорієнтованого підходу, автоматизованого моніторингу, цифрових інструментів адміністрування та сервісної взаємодії з платниками сприяє більш результативному управлінню ПДВ і формуванню передбачуванішого податкового середовища. Доведено, що ефективність такого підходу значною мірою залежить від якості управління комплаєнс-ризиками, адресності контрольного впливу та здатності держави розмежовувати сумлінну і ризикову податкову поведінку. Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з оцінюванням впливу цифровізації на фіскальну віддачу ПДВ, аналізом результативності критеріїв ризиковості, удосконаленням механізмів бюджетного відшкодування та адаптацією української практики адміністрування ПДВ до сучасних європейських стандартів.

Література

1. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax // Official Journal of the European Union. 2006. L 347. P. 1–118. URL:<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj/eng>
2. Валігура В. А. Сучасні тенденції гармонізації ПДВ у країнах Європейського Союзу // Фінанси України. 2022. № 3. С. 22–37. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_3_5
3. Головай Н. М. Податкова політика та особливості її реалізації в умовах воєнного часу // Економічні горизонти. 2023. № 3(25). С. 16–22. URL:<http://eh.udpu.edu.ua/article/view/286572/280515>
4. Духновська Л. М., Величко І. С. Роль податку на додану вартість у складі надходжень до державного бюджету України // Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 2(225). С. 33–39. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_2_6
5. Измайлов Я. О., Єгорова І. Г. Досвід використання податку на додану вартість у країнах Європейського Союзу та перспективи його застосування в Україні // Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 6. С. 67–76. URL:<https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2205>
6. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
7. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: 2023 [Електронний ресурс]. CASE Україна. 2024. URL:<https://case-ukraine.com.ua/publications/porivnyalnyj-analiz-fiskalnogo-efektu-vid-zastosuvannya-instrumentiv-uhylennya-unyknennya-opodatkovannya-v-ukrayini/>
8. Про організацію діяльності комплаєнс-менеджера з платником податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства: наказ Державної податкової служби України від 31.10.2024 № 788. URL:<https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79181.html>
9. Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі: постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 25.07.2024 № 854 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/go/854-2024-%D0%BF>
10. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/go/1218-2023-%D1%80>
11. Філонич О. М. Ефективність адміністрування податку на додану вартість: перспективи здійснення та обмеження // Економіка і регіон. 2014. № 3. С. 15–21.
12. Юрчишена Л. В., Людковська Ю. Ю. Адміністрування ПДВ в Україні: сучасний стан, виклики та напрями вдосконалення // Економіка і організація управління. 2025. № 4(60). С. 258–269. DOI:<https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.4.24>

References

1. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. (2006). Official Journal of the European Union, L 347, 1–118. Retrieved March 25, 2026, from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj/eng>
2. Valihura, V. A. (2022). Current trends in VAT harmonization in the countries of the European Union. *Finansy Ukrainy*, 3, 22–37. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.03.022> [in Ukrainian].
3. Holovai, N. M. (2023). Tax policy and peculiarities of its implementation under martial law. *Ekonomichni horizonty*, 3(25), 16–22. Retrieved March 25, 2026, from <http://eh.udpu.edu.ua/article/view/286572/280515> [in Ukrainian].
4. Dukhnovska, L. M., & Velychko, I. S. (2020). The role of value added tax in state budget revenues of Ukraine. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 2(225), 33–39. Retrieved March 25, 2026, from http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_2_6 [in Ukrainian].
5. Izmailov, Ya. O., & Yehorova, I. H. (2020). Experience of using value added tax in the countries of the European Union and prospects for its application in Ukraine. *Ekonomichni visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkovannya*, 6, 67–76. <https://doi.org/10.33244/2617-5932.6.2020.67-76> [in Ukrainian].
6. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 2755-VI of December 2, 2010. (2010). Database “Legislation of Ukraine”. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved March 25, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> [in Ukrainian].

-
7. CASE Ukraina. (2024). Comparative analysis of the fiscal effect of the use of tax evasion/avoidance instruments in Ukraine: 2023. Retrieved March 25, 2026, from <https://case-ukraine.com.ua/publications/porivnyalnyj-analiz-fiskalnogo-efektu-vid-zastosuvannya-instrumentiv-uhylennya-unykennyya-opodatkovannya-v-ukrayini/> [in Ukrainian].
 8. On organizing the activities of a compliance manager with a taxpayer with a high level of voluntary compliance with tax legislation: Order of the State Tax Service of Ukraine No. 788 of October 31, 2024. (2024). Retrieved March 25, 2026, from <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79181.html> [in Ukrainian].
 9. On implementation of the experimental project on the functioning of the tax risk (compliance risk) management system in the State Tax Service: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 854 of July 25, 2024. (2024). Database “Legislation of Ukraine”. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved March 25, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/854-2024-%D0%BF> [in Ukrainian].
 10. On approval of the National Revenue Strategy until 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1218-r of December 27, 2023. (2023). Database “Legislation of Ukraine”. Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved March 25, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1218-2023-%D1%80> [in Ukrainian].
 11. Filonych, O. M. (2014). Efficiency of value added tax administration: Prospects and limitations. *Ekonomika i rehion*, 3, 15–21 [in Ukrainian].
 12. Yurchyshena, L. V., & Liudkovska, Yu. Yu. (2025). VAT administration in Ukraine: Current state, challenges and directions for improvement. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 4(60), 258–269. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.4.24> [in Ukrainian].